

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

16. veljače 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Samozaposleni trgovački zastupnici – Direktiva 86/653/EEZ – Usklađivanje prava država – Belgijski zakon o prijenosu – Ugovor o trgovačkom zastupanju – Nalogodavac s poslovnim nastanom u Belgiji i trgovački zastupnik s poslovnim nastanom u Turskoj – Klausula o izboru belgijskog prava – Neprimjenjivo pravo – Sporazum o pridruživanju EEZ-Turska – Sukladnost“

U predmetu C-507/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio rechtbank van Koophandel te Gent (Trgovački sud u Gentu, Belgija), odlukom od 3. rujna 2015., koju je Sud zaprimio 24. rujna 2015., u postupku

Agro Foreign Trade & Agency Ltd

protiv

Petersime NV,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: R. Silva de Lapuerta (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, E. Regan, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund i S. Rodin, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 13. srpnja 2016.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Agro Foreign Trade & Agency Ltd A. Hansebout i C. Vermeersch, *advocaten*,
- za Petersime NV V. Pede, S. Demuyenck i J. Vanherpe, *advocaten*,
- za belgijsku vladu M. Jacobs i L. Van den Broeck, u svojstvu agenata, uz asistenciju E. De Gryse, odvjetnik, kao i E. de Duve, *advocaat*,
- za Europsku komisiju F. Ronkes Agerbeek i M. Wilderspin, kao i H. Tserepa-Lacombe, u svojstvu agenata,

* * Jezik postupka: nizozemski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 26. listopada 2016.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive Vijeća 86/653/EEZ od 18. prosinca 1986. o usklađivanju prava država članica u vezi samozaposlenih trgovačkih zastupnika (SL 1986., L 382, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 10., str. 45.) kao i Sporazuma o pridruživanju između Europske ekonomske zajednice i Turske koji su u Ankari 12. rujna 1963. potpisale Republika Turska, s jedne strane, i države članice EEZ-a i Zajednica, s druge strane, te koji je sklopljen, odobren i potvrđen u ime Zajednice Odlukom Vijeća 64/732/EEZ od 23. prosinca 1963. (SL 1964., 217, str. 3685.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 115., str. 3.; u daljnjem tekstu: Sporazum o pridruživanju).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društava Agro Foreign Trade & Agency Ltd (u daljnjem tekstu: Agro), s poslovnim nastanom u Turskoj i Petersime NV, s poslovnim nastanom u Belgiji, o plaćanju različitih, navodno dugovanih, odšteta nakon što je društvo Petersime raskinulo ugovor o trgovačkom zastupanju između tih dvaju društava.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 86/653

- 3 Uvodne izjave 2. i 3. Direktive 86/653 glase:

„budući da razlike u nacionalnim pravima, koje se odnose na trgovačko zastupanje, značajno utječu na uvjete tržišnog natjecanja i na provođenje djelatnosti zastupanja unutar Zajednice, te su štetne kako za zaštitu koja se pruža trgovačkim zastupnicima u odnosu na njihove nalogodavce, tako i za sigurnost trgovačkih poslova; budući da su, štoviše, te razlike takve da u značajnoj mjeri sprečavaju sklapanje i izvršavanje ugovora o trgovačkom zastupanju u kojima nalogodavac i trgovački zastupnici imaju poslovni nastan u različitim državama članicama;

budući da bi se trgovina robom između država članica trebala odvijati pod uvjetima sličnim onima na jedinstvenom tržištu, te da to iziskuje usklađivanje pravnih sustava država članica do one mjere koja osigurava uredno djelovanje zajedničkog tržišta; budući da u tom pogledu kolizijska pravila ne uklanjaju u području trgovačkog zastupanja prethodno opisane nedosljednosti, niti bi to bio slučaj čak i da ih se učini jednoobraznima, te je stoga predloženo neophodno usklađivanje bez obzira na postojanje tih pravila”.

- 4 Člancima 17. i 18. te direktive određeni su uvjeti pod kojima trgovački zastupnik ima pravo na odštetu ili na naknadu štete koja je nastala zbog raskida njegovih ugovornih odnosa s nalogodavcem.
- 5 U skladu s člankom 17. stavkom 1. navedene direktive:

„Države članice poduzimaju neophodne mjere kako bi osigurale da trgovački zastupnik, nakon raskida ugovora o zastupanju, bude obeštećen [...], odnosno da mu se nadoknadi šteta [...]”.

Sporazum o pridruživanju

- 6 Iz članka 2. Stavka 1. Sporazuma o pridruživanju proizlazi da je njegov cilj promicati trajno i uravnoteženo jačanje trgovinskih i gospodarskih odnosa među strankama, uzimajući u cijelosti u obzir potrebu da se osigura ubrzani razvoj gospodarstva Turske i poveća stopa zaposlenosti i životni uvjeti turskog naroda.
- 7 Sporazum o pridruživanju u tu svrhu uključuje pripremnu fazu, predviđenu njegovim člankom 3., kako bi se Republici Turskoj omogućilo jačanje svojeg gospodarstva uz pomoć Zajednice, prijelaznu fazu, predviđenu člankom 4. navedenog sporazuma, tijekom koje se osigurava postupno uvođenje carinske unije i približavanje gospodarskih politika, te završnu fazu koja se temelji na carinskoj uniji i podrazumijeva jačanje koordinacije gospodarskih politika ugovornih stranaka, predviđenu člankom 5. istog sporazuma.
- 8 Sukladno članku 14. Sporazuma o pridruživanju koji se nalazi u njegovoj glavi II. naslovljenoj „Provedba prijelazne faze”:

„Ugovorne stranke sporazumne su da će se voditi člancima [51., 52., 54., 56. do 61. UFEU-a] kako bi među sobom uklonile ograničenja u pogledu slobode pružanja usluga.”

Dodatni protokol

- 9 Dodatni protokol priložen Sporazumu o pridruživanju, potpisan 23. studenoga 1970. u Bruxellesu i u ime Zajednice sklopljen, odobren i potvrđen Uredbom Vijeća (EEZ) br. 2760/72 od 19. prosinca 1972. (SL 1972., L 293, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 54., str. 3.; u daljnjem tekstu: Dodatni protokol) koji, u skladu sa svojim člankom 62., čini sastavni dio Sporazuma o pridruživanju, u svojem članku 1. utvrđuje uvjete, načine i vremenske okvire za provedbu prijelaznog razdoblja iz članka 4. tog sporazuma.
- 10 Dodatni protokol sadržava glavu II. naslovljenu „Kretanje osoba i usluga”, čije se poglavlje II. odnosi na pravo poslovnog nastana, usluge i promet.
- 11 Članak 41. stavak 1. Dodatnog protokola, koji se nalazi u poglavlju II. navedene glave II., glasi:
„Ugovorne stranke među sobom ne uvode nikakva nova ograničenja u pogledu slobode poslovnog nastana i slobode pružanja usluga.”

Belgijsko pravo

- 12 Svrha Wet betreffende de handelsagentuurovereenkomst (Zakon o ugovoru o trgovačkom zastupanju) od 13. travnja 1995. (*Moniteur belge* od 2. lipnja 1995., str. 15621.; u daljnjem tekstu: Zakon iz 1995.) je prenošenje Direktive 86/653 u belgijsko pravo.
- 13 Članak 27. Zakona iz 1995. glasi:
„Ne dovodeći u pitanje primjenu međunarodnih ugovora koje je sklopila Belgija, svaka djelatnost trgovačkog zastupnika čije se glavno mjesto poslovanja nalazi u Belgiji podliježe belgijskom pravu i u nadležnosti je belgijskih sudova.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 14 Agro je društvo osnovano u skladu s turskim pravom sa sjedištem u Ankari (Turska) koje posluje u sektoru uvoza i distribucije poljoprivrednih proizvoda. Petersime je društvo osnovano u skladu s belgijskim pravom sa sjedištem u Olseneu (Belgija) i bavi se razvojem, proizvodnjom i opskrbom valionica i opreme za tržište peradi.
- 15 Petersime je 1. srpnja 1992. sklopio ugovor o trgovačkom zastupanju s prethodnikom Agra, koji je, na temelju ugovora potpisanog 1. kolovoza 1996., zamijenjen samim Agrom. U skladu s tim ugovorom Petersime je, kao nalogodavac, Agru, kao trgovačkom zastupniku, dodijelio ekskluzivna prava za prodaju svojih proizvoda u Turskoj. Ugovor, koji je prvotno sklopljen na razdoblje od jedne godine, predviđao je automatsko produljenje svake godine na dodatno razdoblje od dvanaest mjeseci osim ako ga bilo koja od stranaka uz otkazni rok od tri mjeseca prije isteka jednogodišnjeg razdoblja raskine preporučenim pismom. Navedeni je ugovor nadalje predviđao da podliježe belgijskom pravu te da su samo sudovi u Gentu (Belgiji) nadležni u slučaju sporova.
- 16 Dopisom od 26. ožujka 2013. Petersime je poslao obavijest o raskidu ugovora o trgovačkom zastupanju s učinkom od 30. lipnja 2013. Dana 5. ožujka 2014. Agro je rechtbank van Koophandel te Gent (Trgovački sud u Gentu, Belgija) podnio tužbu kojom zahtijeva da se Petersimeu naloži isplata naknade zbog raskida ugovora i posebne naknade kao i povrat preostalih zaliha i isplata dospjelih tražbina.
- 17 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da se Agro, u potporu svojim tvrdnjama, poziva na zaštitu trgovačkih zastupnika koja je propisana Zakonom iz 1995. Agro s tim u vezi tvrdi da se u ovom slučaju primjenjuju odredbe potonjeg s obzirom na to da su stranke na ugovor koji su sklopile valjano izabrale belgijsko pravo kao mjerodavno pravo. Petersime, s druge strane, tvrdi da je primjenjivo samo belgijsko opće pravo jer se Zakon iz 1995. primjenjuje samo ako trgovački zastupnik posluje u Belgiji, što ovdje nije slučaj.
- 18 Sud koji je uputio zahtjev navodi da su stranke izričito odabrale primjenjivo pravo, u ovom slučaju belgijsko pravo. Taj sud ipak smatra da to ne znači da se primjenjuje Zakon iz 1995. s obzirom na to da je teritorijalno područje primjene tog zakona, čini se, ograničeno na trgovačke zastupnike s glavnim mjestom poslovanja u Belgiji. Naime, članak 27. Zakona iz 1995., kako ga se tumači u belgijskom pravu, navodi na zaključak da je taj zakon samoograničavajući, tako da gubi svoj obvezujući učinak ako trgovački zastupnik nema glavno mjesto poslovanja u Belgiji, bez obzira na činjenicu da su stranke kao primjenjivo pravo eventualno odredile opće belgijsko pravo.
- 19 U tim je okolnostima rechtbank van koophandel te Gent (Trgovački sud u Gentu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Je li belgijski Zakon iz 1995. koji u belgijsko nacionalno pravo prenosi Direktivu 86/653 u skladu s tom Direktivom i/ili sa Sporazumom o pridruživanju, kojemu je izričito cilj pristupanje Turske Europskoj uniji, i/ili s uzajamnim obvezama Turske i Europske unije u pogledu uklanjanja [ograničenja] slobodnom [pružanju] usluga između jedne i druge strane, ako taj belgijski Zakon o ugovoru o trgovačkom zastupanju propisuje da se primjenjuje samo na trgovačke zastupnike s glavnim [mjestom poslovanja] u Belgiji odnosno da se ne primjenjuje u slučaju u kojem su nalogodavac [s poslovnim nastanom] u Belgiji i trgovački zastupnik [s poslovnim nastanom] u Turskoj kao [primjenjivo] izričito odabrali belgijsko pravo?”

O prethodnom pitanju

- 20 Uvodno treba istaknuti da su iz očitovanja podnesenih Sudu vidljive razlike u tumačenju članka 27. Zakona iz 1995. i primjeni tog zakona, kojim je prenesena Direktiva 86/653, na situaciju o kojoj je riječ u glavnom postupku.
- 21 Naime, stranke glavnog postupka, kao i sud koji je uputio zahtjev, smatraju da se na temelju članka 27. Zakona iz 1995., kako ga se tumači u belgijskom pravnom poretku, taj zakon ne primjenjuje na ugovor o trgovačkom zastupanju, poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, u okviru kojeg nalogodavac ima poslovni nastan u Belgiji a trgovački zastupnik u Turskoj gdje obavlja djelatnost iz tog ugovora, tako da se, u takvim okolnostima, trgovački zastupnik ne može pozivati na zaštitu koju taj zakon pruža u slučaju raskida navedenog ugovora iako su stranke ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku belgijsko pravo odredile kao pravo koje uređuje taj ugovor.
- 22 Belgijska vlada, s druge strane, smatra da članak 27. Zakona iz 1995. nema samoograničavajuću prirodu koju mu pripisuje sud koji je uputio zahtjev tako da se taj zakon primjenjuje na situaciju poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku u kojoj su nalogodavac s poslovnim nastanom u Belgiji i trgovački zastupnik s poslovnim nastanom u Turskoj izričito odredili Belgijsko pravo kao primjenjivo pravo.
- 23 S tim u vezi, treba podsjetiti da je Sud, kad je riječ o tumačenju odredaba nacionalnog prava, načelno dužan osloniti se na pravne ocjene koje proizlaze iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje. Naime, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, Sud nije nadležan za tumačenje unutarnjeg prava države članice (presuda od 17. ožujka 2011., Naftiliaki Etaireia Thasou i Amaltheia I Naftiki Etaireia, C-128/10 i C-129/10, EU:C:2011:163, t. 40. kao i navedena sudska praksa).
- 24 Stoga na pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev treba odgovoriti polazeći od premisa koje proizlaze iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje.
- 25 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 86/653 i/ili Sporazum o pridruživanju tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis kojim se ta direktiva prenosi u pravo predmetne države članice, koji iz svojeg područja primjene isključuje ugovor o trgovačkom zastupanju u okviru kojeg trgovački zastupnik ima poslovni nastan u Turskoj gdje obavlja djelatnosti iz tog ugovora a nalogodavac ima poslovni nastan u navedenoj državi članici tako da se, u takvim okolnostima, trgovački zastupnik ne može pozivati na prava koja se navedenom direktivom jamče trgovačkim zastupnicima nakon prestanka takvog ugovora o trgovačkom zastupanju.

Direktiva 86/653

- 26 Kako bi odgovorili na pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev u vezi s Direktivom 86/653, treba provjeriti ulazi li u područje primjene te direktive trgovački zastupnik koji obavlja djelatnosti iz ugovora o trgovačkom zastupanju u Turskoj, čiji nalogodavac, poput tužitelja u glavnom postupku, ima poslovni nastan u državi članici.
- 27 Treba utvrditi da se na takvu situaciju, izričito, ne odnose ni članak 17. i 18. Direktive 86/653 ni njezine druge odredbe. Međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi, prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst već i kontekst te ciljeve propisa kojih je ona dio (vidjeti, među ostalim, presudu od 20. studenoga 2014., Utopia, C-40/14, EU:C:2014:2389, t. 27. i navedenu sudska praksu).
- 28 U tom je pogledu nesporno da je cilj navedene direktive uskladiti pravo država članica u pogledu pravnih odnosa između stranaka ugovora o trgovačkom zastupanju (presuda od 23. ožujka 2006., Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, t. 18. i navedena sudska praksa).

- 29 Kao što proizlazi iz uvodnih izjava 2. i 3. Direktive 86/653, mjere usklađivanja koje su njome propisane imaju za cilj zaštititi trgovačke zastupnike u odnosu na njihove nalogodavce, ukinuti ograničenja u pogledu provođenja djelatnosti trgovačkog zastupnika, ujednačiti uvjete tržišnog natjecanja unutar Unije, promicati i povećati sigurnost trgovačkih poslova kao i olakšati trgovinu robom između država članica usklađivanjem pravnih sustava potonjih u području trgovačkog zastupanja. U tu svrhu, Direktiva propisuje, među ostalim, pravila kojima se u njezinim člancima 13. do 20. uređuje sklapanje i raskid ugovora o zastupanju (vidjeti, u tom smislu, presude od 17. listopada 2013., Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, t. 37. i navedenu sudsku praksu, kao i od 3. prosinca 2015., Quenon K., C-338/14, EU:C:2015:795, t. 23. i navedenu sudsku praksu).
- 30 Sud je u tom kontekstu već presudio da članci 17. i 18. direktive imaju odlučujuću važnost jer određuju razinu zaštite za koju je zakonodavac Unije smatrao da ju je razumno osigurati trgovačkim zastupnicima u okviru uspostavljanja jedinstvenog tržišta, te da sustav koji je u tu svrhu uspostavljen tom direktivom ima obvezujući karakter (vidjeti presudu od 17. listopada 2013., Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, t. 39. i 40.).
- 31 Nadalje, Sud je naveo da je cilj sustava predviđenog u člancima 17. do 19. navedene direktive, kroz kategoriju trgovačkih zastupnika, zaštititi slobodu poslovnog nastana i nenarušeno tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu, tako da se te odredbe moraju poštovati na području Unije kako bi se ostvarili ciljevi UFEU-a (presuda od 9. studenoga 2000., Ingmar, C-381/98, EU:C:2000:605, t. 24.).
- 32 Sud je, naposljetku, utvrdio da je za pravni poredak Unije ključno da nalogodavac s poslovnim nastanom u trećoj državi, čiji trgovački zastupnik obavlja svoju djelatnost unutar Unije, ne može izbjeći te odredbe običnom lukavštinom u obliku klauzule o izboru prava. Cilj kojemu služe predmetne odredbe zahtijeva da se primjenjuju ako je situacija blisko povezana s Unijom, posebice ako trgovački zastupnik obavlja svoju djelatnost na području države članice, neovisno o pravu za koje su stranke željele da se primjenjuje na ugovor (presuda od 9. studenoga 2000., Ingmar, C-381/98, EU:C:2000:605, t. 25.).
- 33 Međutim, kada, kao u glavnom postupku, trgovački zastupnik obavlja djelatnosti izvan Unije, činjenica da nalogodavac ima poslovni nastan u državi članici nije u dovoljno bliskoj vezi s Unijom da bi se primijenile odredbe Direktive 86/653, s obzirom na njezin cilj kako je izložen u sudskoj praksi Suda.
- 34 Naime, da bi se ujednačili uvjeti tržišnog natjecanja unutar Unije između trgovačkih zastupnika nije potrebno trgovačkim zastupnicima koji imaju poslovni nastan i obavljaju djelatnosti izvan Unije pružiti zaštitu usporedivu s onom zastupnika koji imaju poslovni nastan i/ili obavljaju djelatnosti unutar Unije.
- 35 U tim okolnostima, trgovački zastupnik koji obavlja djelatnosti iz ugovora o trgovačkom zastupanju u Turskoj, poput tužitelja u glavnom postupku, ne ulazi u područje primjene Direktive 86/653 bez obzira na činjenicu da nalogodavac ima poslovni nastan u državi članici, i stoga ne mora nužno uživati zaštitu koju ta direktiva pruža trgovačkim zastupnicima.
- 36 Stoga države članice nemaju obvezu donijeti mjere usklađivanja samo na temelju Direktive 86/653 u pogledu trgovačkih zastupnika koji se nalaze u situacijama poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, te se, stoga, toj Direktivi ne protivi nacionalni propis poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku.

Sporazum o pridruživanju

- 37 S obzirom na to da sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanje o primjenjivosti sustava zaštite predviđenog Direktivom 86/653 na trgovačkog zastupnika s poslovnim nastanom u Turskoj, čiji nalogodavac ima poslovni nastan u državi članici, pitanje može li primjena Direktive 86/653 na

trgovačke zastupnike koji imaju poslovni nastan u Turskoj slijediti iz odredaba Sporazuma o pridruživanju u pogledu obveza Republike Turske i Unije u pogledu uzajamnog uklanjanja ograničenja slobodnom pružanju usluga, to jest, članka 14. navedenog sporazuma i članka 41. stavka 1. Dodatnog protokola.

- 38 Kad je riječ o članku 14. Sporazuma o pridruživanju, točno je da iz samog teksta te odredbe kao i iz cilja navedenog sporazuma proizlazi da načela iz članaka 45. i 46. UFEU-a kao i iz odredaba Ugovora o slobodnom pružanju usluga, treba što je više moguće primijeniti na turske državljane kako bi se među strankama ugovornicama uklonila ograničenja slobodnom pružanju usluga (presuda od 21. listopada 2003., Abatay i dr., C-317/01 i C-369/01, EU:C:2003:572, t. 112. kao i navedena sudska praksa).
- 39 Međutim, tumačenje odredaba prava Unije o unutarnjem tržištu, uključujući odredbe Ugovora nije moguće automatski prenijeti na tumačenje sporazuma Unije sklopljenog s trećom zemljom, osim ako je to izričito predviđeno odredbama samog sporazuma (presuda od 24. rujna 2013., Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, t. 44. i navedena sudska praksa).
- 40 Sud je već utvrdio da, u tom pogledu, upotreba riječi „voditi se” u članku 14. Sporazuma o pridruživanju ne obvezuje stranke potpisnice da izravno primjenjuju odredbe Osnivačkog ugovora u području slobodnog pružanja usluga kao ni odredbe usvojene radi njihove provedbe, nego samo da ih promatraju kao izvor nadahnuća prilikom donošenja mjera za provedbu ciljeva utvrđenih tim sporazumom (presuda od 24. rujna 2013., Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, t. 45.).
- 41 Nadalje, kako je napose riječ o Sporazumu o pridruživanju između Unije i Republike Turske, Sud je već presudio da je, prilikom odlučivanja je li odredba prava Unije pogodna za analognu primjenu u okviru tog sporazuma, važno usporediti cilj kojem teži Sporazum o pridruživanju kao i kontekst u koji je smješten, s jedne strane, s ciljem i kontekstom instrumenta prava Unije koji je u pitanju, s druge strane (presuda od 24. rujna 2013., Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, t. 48.).
- 42 Treba, međutim, podsjetiti da Sporazum o pridruživanju i Dodatni protokol imaju za glavni cilj podupiranje gospodarskog razvoja Turske te, stoga, teže isključivo gospodarskom cilju (vidjeti, u tom smislu, presudu od 24. rujna 2013., Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, t. 50.).
- 43 Razvoj gospodarskih sloboda radi omogućavanja opće slobode kretanja osoba, koja bi bila usporediva s onom primjenjivom na građane Unije na temelju članka 21. UFEU-a, nije cilj Sporazuma o pridruživanju. Naime, opće načelo slobodnog kretanja osoba između Turske i Unije uopće nije predviđeno tim sporazumom ni Dodatnim protokolom. K tome, Sporazum o pridruživanju jamči uživanje određenih prava isključivo na državnom području države članice primateljice (vidjeti, u tom smislu, presudu od 24. rujna 2013., Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, t. 53.).
- 44 S druge strane, u kontekstu prava Unije, zaštita slobode poslovnog nastana i slobode pružanja usluga putem sustava predviđenog Direktivom 86/653, u pogledu trgovačkih zastupnika, počiva na cilju uspostave unutarnjeg tržišta koje je zamišljeno kao prostor bez unutarnjih granica, uklanjanjem prepreka uspostavljanju takvog tržišta.
- 45 Stoga se razlike između Ugovorâ i Sporazuma o pridruživanju kad je riječ o cilju koji se njima želi postići protivi tomu da se sustav zaštite predviđen Direktivom 86/653 u pogledu trgovačkih zastupnika može smatrati proširenim na trgovačke zastupnike s poslovnim nastanom u Turskoj, u okviru tog sporazuma.
- 46 Činjenica da je Republika Turska tu direktivu prenijela u svoje nacionalno pravo, kao što proizlazi iz odluke kojom je upućeno prethodno pitanje, nipošto ne mijenja prethodni zaključak s obzirom na to da takvo prenošenje ne proizlazi iz obveze uvedene Sporazumom o pridruživanju nego iz volje te treće države.

- 47 Kad je riječ o članku 41. stavku 1. Dodatnog protokola, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da klauzule „standstill” navedene u članku 13. Odluke br. 1/80 Vijeća za pridruživanje od 19. rujna 1980. o razvoju pridruživanja i priložene Sporazumu u pridruživanju i u članku 41. stavku 1. Dodatnog protokola općenito zabranjuju uvođenje svake nove mjere koja bi imala za cilj ili za posljedicu nametanje turskom državljaninu uvjeta za ostvarivanje navedenih ekonomskih sloboda na državnom području države članice koji bi bili restriktivniji od onih koji su vrijedili na dan stupanja na snagu Dodatnog protokola u odnosu na tu državu članicu (presuda od 12. travnja 2016., Genc, C-561/14, EU:C:2016:247, t. 33.).
- 48 Iz toga proizlazi da se članak 41. stavak 1. odnosi samo na turske državljanke koji ostvaruju svoju slobodu poslovnog nastana ili pružanja usluga u državi članici.
- 49 Stoga trgovački zastupnik koji ima poslovni nastan u Turskoj, koji ne pruža usluge u predmetnoj državi članici, poput tužitelja iz glavnog postupka, ne ulazi u područje primjene *ratione personae* te odredbe.
- 50 Stoga nije potrebno ispitati predstavlja li Zakon iz 1995. „novo ograničenje” u smislu članka 41. stavka 1. Dodatnog protokola.
- 51 U tim okolnostima valja zaključiti da se Sporazumu o pridruživanju ne protivi nacionalni propis poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku.
- 52 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje treba odgovoriti tako da Direktivu 86/653 i Sporazum o pridruživanju treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalni propis kojim se ta direktiva prenosi u pravo predmetne države članice, koji iz svojeg područja primjene isključuje ugovor o trgovačkom zastupanju u okviru kojeg trgovački zastupnik ima poslovni nastan u Turskoj gdje obavlja djelatnosti iz tog ugovora a nalogodavac ima poslovni nastan u navedenoj državi članici tako da se, u takvim okolnostima, trgovački zastupnik ne može pozivati na prava koja se navedenom direktivom jamče trgovačkim zastupnicima nakon prestanka takvog ugovora o trgovačkom zastupanju.

Troškovi

- 53 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Direktivu Vijeća 86/653/EEZ od 18. prosinca 1986. o usklađivanju prava država članica u vezi samozaposlenih trgovačkih zastupnika i Sporazum o pridruživanju između Europske ekonomske zajednice i Turske, koji su u Ankari 12. rujna 1963. potpisale Republika Turska, s jedne strane, i države članice EEZ-a i Zajednica, s druge strane, te koji je sklopljen, odobren i potvrđen u ime Zajednice Odlukom Vijeća 64/732/EEZ od 23. prosinca 1963., treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalni propis kojim se ta direktiva prenosi u pravo predmetne države članice, koji iz svojeg područja primjene isključuje ugovor o trgovačkom zastupanju u okviru kojeg trgovački zastupnik ima poslovni nastan u Turskoj gdje obavlja djelatnosti iz tog ugovora a nalogodavac ima poslovni nastan u navedenoj državi članici tako da se, u takvim okolnostima, trgovački zastupnik ne može pozivati na prava koja se navedenom direktivom jamče trgovačkim zastupnicima nakon prestanka takvog ugovora o trgovačkom zastupanju.

Potpisi